

JSS № 0136—7064

Агитатордын БЛОКНОДЫ

1986

ИЮНЬ

6 №

113. - 1136/1137

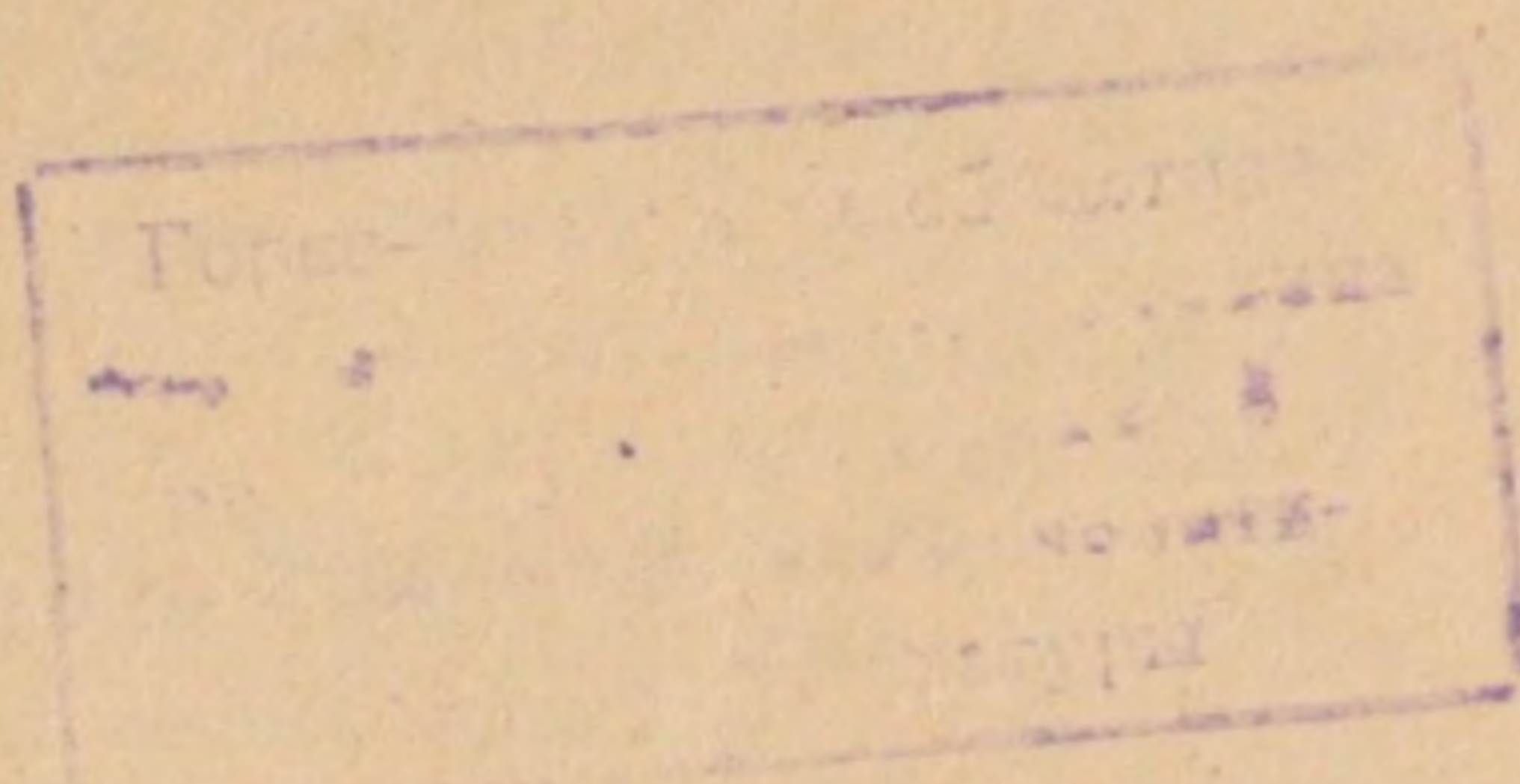
1136/1137

БАСТЫРА ОРООНДОРДЫН ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, БИРИККИЛЕГЕР!

АГИТАТОРДЫН БЛОКНОДЫ

СССР-тин Горно-Алтайский обкомынын пропаганда
ла агитация бөлүгү

1986 j
июнь
6 №

АЛТАЙДЫН БИЧИКТЕР ЧЫГАРАР ИЗДАТЕЛЬСТВОЗЫНЫН
ТУУЛУ АЛТАЙДАГЫ БОЛУГИ

Б А Ж А Л Ы К Т А Р

Койчылардын јаан учурлу кичеемели	3
Бастыра иште жангыртулар эдер	7
Солдаттын сөзи	11
Чернобыльдагы керектин чыны ла төгүни	13
Туулу Алтайдын комсомолы жуунын кийинде	17
Социализмнин ороондорында	23
ФРГ-нин политический жүрүминде «јажыл куулга- зындар»	28

С О Д Е Р Ж А Н И Е

Забота чабанов	3
Время требует перемен	7
Слово солдата	11
Правда и ложь о Чернобыле	13
Комсомол Горного Алтая — в послевоенные годы	17
В странах социализма	23
«Зеленый феномен» в политической жизни ФРГ	28

БЛОКНОТ АГИТАТОРА

Редакционная коллегия

Подписано в печать 27.06.86. АН 14173. Формат 60X84 1/16.
Усл. п. л. 1,86. Уч.-изд. л. 1,69. Тираж 500 экз. Заказ 2388.
Цена 4 коп.

Горно-Алтайское отделение Алтайского книжного издатель-
ства, 659700 г. Горно-Алтайск, ул. Горно-Алтайская, 36.
Горно-Алтайская типография, пр. Коммунистический, 27.

КОЙЧЫЛАРДЫН ЈААН УЧУРЛУ КИЧЕЕМЕЛИ

Общественный малды јайгы одорлордо кабырып семиртери башталып јат. Туулу Алтайдын бастыра јерлеринде: совхозтордын ла колхозтордын фермаларында малдан алган продукцияны канча ла кире көптөдөрине, он экинчи беш-јылдыктын баштапкы јылынын пландарын ла молјуларын јенүлү бүдүрерге болуп, јайдын јарамыкту өйин канча ла кире јакшы тuzаланары учун социалистический мөрөй элбей берди. Бистин областьта бастыра албаты турушкан бу мөрөйдө аңылу јерде койчылар барып јадылар. Олордын алдында турган задача — койлордын түгин јылыјту јоктон кайчылап алала, чеберлеп, государственного табыштырары, бастыра койлорды, элден озо быјыл чыккан кураандарды зооветеринарный науканын бастыра некелтелерин бүдүрип, торныктырала, јайгы одорлорго чыгарары.

Мал кыштан чыккан кийинде, май айда, колхозтордын ла совхозтордын кой өскүрип турган фермаларында јаан учурлу иш — бонитировка өткөн. Койлордын угын јаранды-рарында, түктенгир ле эттенгир болорында бонитировка өткүргенинин учуры јаан болуп јат. Койлорды кайчылаардан озо олорды бескези, түгинин чыңдыйы аайынча ылгап алары, кәсстарга бөлири керектү. Андый иш бу јуукта өтти.

Бытыргы јылда бистин область государственного түк табыштырар јакылтаны — 110, ноокы табыштырарын 163 процентке бүдүрген. Кан-Оозы, Кош-Агаш, Көксуу-Оозы райондордын хозяйстволоры государственного түк табыштырар јакылталарды чик јок ажыра бүдүргендер. Ороонго чыңдыйы јакшы түк Кан-Оозы райондо «Путь к коммунизму», XXIV партсъездтин адыла адалган колхозтордон, Кош-Агаш райондо «Кызыл Мааны» колхозтон, «Чолушмандагы» ла «Көксуудагы» совхозтордон барган.

Быјыл областын колхозторы ла совхозторы бастыразы 850 муннан ажыра койдун кажызынан ла 1600 граммнан ас эмес түк кайчылайла, государственного 14600 центнер түк табыштырар учурлу.

Койчылардын јыл чыгара иштеген једими кой кайчылаган өйдө көрүнөр. Онын учун бу ишке ончо јанынан быжу-

лап белетенери керектү. Ненин учун дезе, бистин областьта кезик јаан хозяйстволордо 30—50 мун кой кайчылаарга келишип јат. Элден озо кой кайчылап билер улус болор учурлу.

Быјыл кой кайчылар ишти ажындыра јакшы белетейле, Кан-Оозы райондо XXII партсъездтин адыла адалган ла «Ленинский наказ» колхозтор, Кош-Агаш райондо Лениннин адыла адалган ла СССР-дин 50-чи јылдыгынын адыла адалган колхозтор, «Јабагандагы» ла «Кенгидеги» совхозтор тӱзӱмӱлдӱ баштадылар. Олордо кой кайчылайтан пункттарда ус улус иштегилейт. Андыйлардын тоозында кой кайчылаары јанынан бастыра областьта ады јарлу устар — М. Сумина, А. Аносов, Г. Маркитанов, Шарковтордын билези ле ӱскӱлӱри де.

Бу озочылдар ла олордын ӱренчиктери Оренбургтын койчыларынын эп-сӱмезиле иштеп, койлордын буттарын кӱлибей, отургыза кайчылап јадылар. Анайда иштегенде, кӱп болушчылар керек јок. Андый эп-сӱмеле Ондой райондо «Јолодогы» совхозто кезик эпчил-чыйрак улус ӱзондо 1000—1200 кой кайчылап турулар.

Кӱп керектер электрокайчылардан камаанду. Олорды тузаланганы иштин арбынын бийиктедер, тӱктин чындыйы јакшы болуп јат.

Кой кайчылаар иште тургузылган графикти, планы кыйа баспастан бӱдӱрип турары јаан учурлу. План-графикте кайы койчынын койлорын качан, кайда кайчылайтаны темдектелип јат. Ол јанынан јакшы јозокты Кӱксуу-Оозы райондо «Абайдагы» совхозтын Сугаштагы фермазы кӱргӱзи туру. Олордын планында кой кайчылайтан јер ле ӱй, ого кемнин койлоры качан келетени, кой кайчылайтан улустын тоозы, болушчы ишчилер, керектӱ инвентарь, тӱкти ныкталап оройтон материал канча кире керектӱ болоры айдылган.

Кой кайчылайтан јер эдип ээн кажаандарды, јабынтылу таскактарды, идиргендерди, куру складтарды — озолодо кичееп арчыйла, полын јунала, электричество ӱткӱреле, тузаланарга јараар. Кой кайчылаары ӱзӱктелбезин деп, јут-јулакай кӱндерде койлор туратан кажаандар болор учурлу. Кой кайчылайтан јерде кыйалта јоктон јакшы јазалду беске керектӱ. Государствого јакшы чындыйлу тӱк барзын деп, кайчылаган тӱкти класснозы аайынча ылгаштырары — кичееп бӱдӱретен иш болуп јат.

Тӱгин кайчылаган койлорго койчылардан тын кичеемел керек. Јут-јулакай болордон, тӱнде соордон аяабас. Онын

учун койлорды соок алала оорыбазын деп, түнде жабынтылу кажаанда кондырганы жакшы.

Көп кой өскүрип турган хозяйстволордо кой кайчылаар иште койчылардан, зооветспециалисттерден өскө сүреен көп улус туружып жат. Олор — механизаторлор, айыл ээзи үй улус, школьниктер, пенсионерлер, өскө профессиялу улус кой кайчылажып жадылар, койлор тудужып, түк таажып, ылгаштырып иштегилеп, операторлор, слесарьлар, классификтер, таарлап ныктаачылар болгылап жадылар. Олорды материальный ла моральный жылбиркедери, изү курсак азары керектү.

Кой кайчылаган жерде иштеген көп улустын ортодо агитаторлор ла политинформаторлор бойлорынын жартамал ижин бийик једимдү өткүрер арга бар. Мында стенгазеттер, јуучыл листоктор чыгып турзын, кой кайчылаачылардын ортодо социалистический мөрөй элбеер, анда турушкан улус государственного бийик чындыйлу түкти көптөдө садары учун мөрөйлөшсин.

Кайчылаган түктин кеми ле чындыйы бир кезек керектерден камаанду болгонын билер керек. Олордын эн учурлузы — койлорды кичееп азыраары ла билгир кабырары. Койлорды јыраалу, тегенектү, койу агашту, үрени койдын түгинде артар өлөндү жерде кабырбас керек. Ненин учун дезе, койдын түги јыраага, тегенекке, агаштын будактарына илинеле, јулунып артар. Өлөндөрдүн үрени койдын түгине јапшынала, оны бортык эдип, чындыйын јабызадат.

Койлор јайгы одорлорго чыккалакта кургак таскактарда тушаны жакшы. Јылу кажаандарда турган койлордын жадыны чыктып, түгине өтөк јапшынала јаба кадып калат. Койлорды агын суунын јанында, саста кабырып отодоло эмезе эртен тура тын чалынду жерде кабырала, кургак тобракту, кумакту јолло айдаганда, түк киртип, чындыйы чик јок јабызай берер. Оны кой кайчылаган өйдө билип јүргени жакшы.

Ајас ла изү күндерде койлор түште тебелеп турарга эмезе жадындаарга көлөткө лө серүүн јер бедрегилейт. Шак бу өйдө койчылар база ајарынкай болор учурлу. Ненин учун дезе, көлөткө лө серүүн јер бедреген койлор мантажар, јыраалардын, тегенектин ортозына кирип, көп түк јылыктардан ајабас.

Койлорды башка-башка номерлерле танмалаганы койчыларга, зооветспециалисттерге керектү. Анайда койлорды танмалайтан «КТО» деп адалган будукты бистин промыш-

ленность артыгынча чыгарат. Је хозяйстволордын башкараачылары андый будукла бастыра койчыларды јеткилдебей турарда, көп койчылар койлорын үстү будукла, мазутла, гудронло номерлеп танмалагылайт. Анайда танмалаган койлордын түги јабыс баала барып јат. Оны ундыбай, колхозтордын ла совхозтордын специалисттери койлорды аңылу будукла танмалаарын бойлорынын ајарузында тудар учурлу.

Кой кайчылаар ла государственного бийик чындыйлу түк табыштырар иш бүгүңги күнде колхозтордын ла совхозтордын партийный организацияларынын башкараачы ишчилеринин ле зооветспециалисттеринин төс ајарузында. Бу иштен быјылгы јылдын түк аайынча молјулары ла пландары бүдетени камаанду.

КПСС-ТИҢ XXVII СЪЕЗДИНИҢ ЖӨПТӨРИН ЖҮРҮМДЕ БҮДҮРЕРИ УЧУН

БАСТЫРА ИШТЕ ЈАҢЫРТУЛАР ЭДЕР

Партиянын XXVII съездинин кийнинде тапту көп ой өттү. Улаган районнын партийный организациясы, областтың өскө парторганизациялары чылап ок, съездтин жөптөрүн албаты-калыкка жартаарын ла жүрүмде бүдүрерин төзөөри жанынан төзөмөл ле жартамал-политический ишти тыгыда өткүрип турганын темдектеер керек.

Съездтин документтерин партиянын райкомынын пленумында, баштамы партийный организациялардын жуундарында шүүшкен. Алдындагы ойлөрдө өдүп туратан жуундарга көрө съездтин материалдарына учурлалган жуундарда тын башказы јарт көрүнди. Элден озо олоордо куру кей куучын ас болгонын, коммунисттер бойларында бар једикпес-тутактарды, башкараачы ишчилердин јастыраларын ачык-јарык ла көскө-башка јалтаныш јоктон чыгара айдып турдылар.

База бир ағылузы неде дезе, жуундарда јаңыс ла критика болгон, једикпес-тутактарды, олоордын шылтактарын айткан эмес. Андый жуундар алдында да көп болуп туратан, съездтин кийиндеги партийный жуундарда коммунисттер иште бар једикпес-тутактарды, коомой ишти коскоргоныла коштой, ол једикпес-тутактарды канайда јоголтотонын, коомой ишти јарандырып алатаны жанынан бойларынын чокым шүүлтелерин айдып турдылар.

Өткөн жуундарда районнын, предприятиенин ле хозяйствонын бойында тузаланылбай артып турган үзеери аргалар табала, олоорды билгир тузаланып, социально-экономический өзүмди түргендедерине јаан ајару эдилген.

КПСС-тин XXVII съездинин материалдарын үредери ле албаты-калыкка жартаары жанынан баштамы партийный организациялардын качыларынын ла пропагандисттердин семинарлары өткөн.

Съездтин јөптөрин политический ле экономический үредүнинг, комсомолдордын политүредүзинин системазында үренген. Бу јуукта өткөн итоговый үредүлерде коммунисттер ле бастыра ишкүчиле јаткандар партиянын съезди тургускан исторический учурлу политический ле социально-экономический задачаларды чике ондоп турганы јарталды. Јаңы 1986—87-чи үредүлү јылда политический ле экономический үредүнинг системазында коммунисттер, комсомолдор, бастыра ишкүчиле јаткандар съездтин материалдарын оноң ары тереңжиде үренерлер.

Съездтин материалдарын албаты-калыкка јартап таркадатан иште лекторлор, докладчиктер, агитаторлор ло политинформаторлор туружып јадылар. Партиянын райкомы баштамы партийный организациялардын эрчимин тыңыдары, коллективтерде коммунисттердин тоомјызын бийиктедери јанынан чоком ууламјылу иш өткүрип туру.

Партиянын аппаратадында, бөлүктерде јуундар өдөт, башкараачы ишчилердин үредүзи төзөлгөн. Партийный активле иш јаранды. Баштамы парторганизациялардын күндөри, цехтердеги парторганизациялардын качыларынын семинарларын өткүрери јанжыкты.

Башкараачы ишчилердин, баштамы парторганизациялардын качыларынын отчетторын партиянын райкомынын пленумдарында, бюронын јуундарында шүүжип јат. Башкараачы ишчилерге, коммунисттерге партийный характеристикалар јуундарда јөптөлөт.

КПСС-тин райкомынын ижи чоком боло берди, једип алган једимдерге чике түп-шүүлтелер эдилет. Онын шылтунда райондо хозяйственный иштерди башкараары ондолды.

Районнын промышленнозы 1986 јылдын баштапкы кварталынын јакылталарын јакшы бүдүрди. Товарный продукцияны эдип табыштырар план — 110, иштин арбынын бийиктедер јакылта 108,3 процентке бүтти. Районнын хозяйство-лорында общественный мал, 1985 јылдагызына көрө, јакшы кыштап чыккан. Баштапкы кварталдын пландарын садунын, бытовой јеткилдештин предприятиелери бүдүрдилер.

Је оныла коштой партиянын райкомынын, баштамы парторганизациялардын ижинде КПСС-тин XXVII съездинин некелтелери аайынча тың кубулталар ла јаныртулар болуп туру деп бүгүн айдар арга јок. Оны бу јуукта партиянын обкомы Улаган районнын партийный организациязынын өткүрип турган төзөмөл лө јартамал-политический ижин шиндеп көрөлө, темдектеген.

Социально-экономический өзүмди түргендедери, науканын ла техниканын једимдерин производство тузаланыры јанынан съездтин јөптөрин практический бүдүреринде партиянын организациялардын учурын партиянын Улагандагы райкомы једикпестү көдүрүп туру.

Районнын хозяйствозында мал өскүрер иште научный төзөлгөлү дегедий кандый бир чокум система јок. Тижи малды искусственный үренделтер эп-сүмени коомой тузаланып јадылар. Кышкыда төрөөр эдип бир де үүр кой үренделбеген.

Малдын тоозын көптөдөр иштинге кеми јабыс. 1985 жылда кажы ла 100 эне малдан орто тооло 61 бозу, 58 кураан, 47 уулак, 75 кулун алган. Совхозтордо мал өскүрүп турган 8 фермадан кураан ла уулак алар планы сок јангыс Паспартыдагы ферма («Советский Алтай» совхоз) бүдүрген.

Көп эне мал субай артып јат. Јангы чыккан јаш мал жүзүн-башка шылтактардан улам корооры астабайт. Быжылгы жылда чыккан кураандардын ла уулактардын 10 проценти корооды.

Район государственного эт табыштылары јанынан баштапкы кварталдын планын 57 процентке бүдүрген. Экинчи кварталдын планы база ол кире бүткен.

Районнын совхозторында коллективтин подрядыла иштеер эп-сүме таркабай туру. Совхозтордо бүгүнгү күнде бар 216 бригаданын јүк ле 31 бригада подрядла иштеерине көчкөн. Јаан тузалузы бастыра ороондо ченелгели тапту удаган, бу эп-сүмени тузаланырынан «Советский Алтай», «Саратандагы» совхозтордын ла Ждановтын адыла адалган колхозтын башкараачылары ла партиянын организациялары ненин де учун эмдиге јетире алаңзып, јалтанып јадылар. Ол јаан једикпес. Оны партиянын XXVII съездинин јөптөри аайынча тургузала, түзедери керектү.

Эмди удабай общественный малга азырал белетеер јаан иш башталар. Мында төзөлгөн звенолордын ла бригаданын ижин шак ла коллективтин подрядыла төзөзө тын тузалу.

Социальный керектерде, улустын јадын-јүрүмин јеткилдеер иште јетире эдилбегени көп. Кажы ла кижы бажына бытовой јеткилдеш јанынан Улаган бистин областьта эн ле сондогон район. Быжылгы жылда кажы ла кижы бажына бытовой јеткилдегени райондо орто тооло јүк ле 4 салковой 19 акча болды. Ол областьтын кеминен чик јок јабыс.

Ол ок өйдө райондо улусты бытовой јеткилдейтен јангы предприятиелер, пункттар ачарын, эскизин элбедерин, олоорды материально-технический тыгыдарын кичеебей турган-

дары билдирет. Бу иште иштейтен улус, специалистер белетелбейт. Көп журттарда улустаң заявка-жакылта алатан пункттар жок. Райондо телефоннын ла почтанын ижинде једикпестер көп. Радио угарын јарандыраы керектү.

Бу айдылган ла өскө дө једикпестер ле тутактар партиянын Улагандагы райкомы, совхозтордын парткомдоры баштамы ла цеховой парторганизациялардын ижин башкараында, коллективтерде олардын башкараачы учурын бийиктедерине бойынын ижин съездтин некелтези аайынча јангырта төзөбөгөннн керелейт.

Партийный организациялардын качылары, хозяйство-лордын, предприятиелердин башкараачылары, партиянын райкомдорынын кезик ишчилери азыйдан ала, көп-көп жылдардын туркунына иштеп келген эп-сүмезинен айрылып болбой, съездтин јаңы јакаруларынын ла некелтелеринин учурын јетире ондоп болбой тургандары билдирет. Олор бойынын ижинде јангыртулар ла кубулталар этпей, јаңы сурактар көдүрбей турулар.

Кезик парторганизацияларда КПСС-тин XXVII съездинин материалдарын шүүжери терен түп шүүлтелер эдилбей, кажы ла коллективте керектерле, бүдүрип турган задачалар ла колбу јокко өткөни билдирет. Онын да учун съездтин јөптөринде айдылган кезик јаан учурлу јакарулар мынан ары бүдүрер эдип тургузылган пландарда көргүзилбеди.

КПСС-тин райкомынын, «Саратандагы», «Советский Алтай» совхозтордын, Ждановтын адыла адалган колхозтын парткомдорынын ижинин пландары азыйдан бери јанжыкканы аайынча тургузылган, олардо темдектелгени иште јаңы јаан једимдерге једип алатаныла колбу јок. Съездтин кийнинде иште тын јангыртулар эдетени билдирбейт.

Партиянын райкомынын келер өйдө бүдүретен ижинин перспективный планында съездтин јөптөринде айдылган јаан учурлу керектер, темдектезе, научно-технический ичкери өзүмди түргендедерин јеткилдеери, социальный задачаларды бириктире алып бүдүрери, аракыдашты ла алкоголизмди јоголторы темдектелбеген.

Баштамы ла цеховой парторганизацияларга партиянын райкомынын ишчилеринен болуш уян.

Бастыра бу једикпестерди Улаган районнын партийный организациязы јоголтып баштады. Ишкүчиле јаткандардын ортодо таскамал ла агитационно-пропагандистский иш өткүреринде башкараачы актив, культуранын учреждениелери, «Билгирлер» общественнын лекторлары туружат.

СОЛДАТТЫҢ СӨЗИ

Александр Павлович Силинскийди областьтын јашөскүримининг ортодо јуучыл-политический иш өткүрип турган тоомјылу пропагандист, лектор ло агитатор деп Туулу Алтайдын кажы ла толыгында улус јакшы билер.

«Кажы ла лекция меге качан да, кайда да болзо, јаан учурлу болуп јат. Онын учун мен лекция кычырарга, доклад эдерге эмезе куучын өткүрерге белетенгемде, куучындайтан суракты теренжиде јартаарга керектү ончо материалдарды јууп аларга быжулап белетенип јадым. Је материал кандый да көп болзо, оны улуска јарт болгодый эдип јартап куучындап беретени база јаан учурлу. Мен, јаантайын јашөскүримининг, көп нургунында черүге атанарга јажы јеткелек уулдардын ортодо јартамал-политический иш өткүрип турган кижии, менин айтканымды угатан улусты, олардын јилбилерин, бичикчизин ажындыра билерге кичеенип јадым — деп, Александр Павлович ајдат.

Лекция кычырарында белетенери јенгил иш эмес, ого јаантайын тазыгары керектү деп, А. П. Силинский шүүп туру. Марксизм-ленинизмнин үредүзин теренжиде үренер, газеттерди ле журналдарды јаантайын кычырып турар керек. Лекция тирү, укса качан да ундылбас болор учурлу. Андый болзын деп, Александр Павлович художественный литератураны тузаланып јат.

Темдектезе, јашөскүримининг алдына «Офицер — ат-нерелү профессия», «Совет патриотизм — совет кижининг кылык-јагында» деген темалар аайынча лекциялар кычырганда, совет албатынын турумкайы ла јалтанбазы неден улам болуп турганын, от-калапту јуу-согуштарлу фронтто жүрүмин беринбей јуулажып билетенин, керектү болгон учуралда бастыра арга-чыдалыла иштенип билерин областьтын, јурттын жүрүминен алган чоком темдектер ажыра көргүзип турат.

Иште ого областьтын јуучыл связисттери Ада-Төрөл учун Улу јуу керегинде эске алынганын јууган сүреен байлык материал тын болужып туру. Александр Павлович эмди связьтын производственно-технический управленизинде иш-

теп јат. Мында А. П. Силинскийдин баштаганыла јуу өйиндеги јүрүмнен алган көп материалдар јуулган. Фронтвик-связисттердин сүрлери, олардын эске алынганын бичигени, фронттон келген писъмолор, кайралдаганы керегинде јетирүлер, грамоталар, өскөзи де көп. Олор ончозы гитлеровский Германияла тартыжуда совет албаты ат-нерелү турушканын, калју өштүнинг канзыраган черүлерин јуулап оодо согорында турумкай ла јалтанбас болгонын керелейт.

Јууп алган бастыра материалдар коммунист Силинский Александр Павловичке јашөскүримнинг ортодо күнүн-сайын јуучыл-патриотический иш өскүрерге керектү. Мында јуулган материалдарды тузаланып кычырган лекциялар угаргатын јилбилү болуп турат.

«Ада-Төрөл учун Улу јууда Јенүни совет улустын патриотизми јеткилдеген» — деп, А. П. Силинский шүүп туру.

Қажы ла өйдө бойынын геройлары бар. Озогы геройлардын ат-нерези качан да ундылбас, је ол ок өйдө олор ойто болбос. Јаңы геройлор болор, јаңы өйдө олор јаңы ат-нерелү керектер эдер. Лекторлордын, пропагандисттердин ле агитаторлордын задачазы — өткөн јууда ат-нерелү керектер эткендер, олардын кылык-јаңы, бийик сагыш-шүүлтези керегинде куучындап берери. Анайда эдип турган көп тоолу идеологический ишчилердин тоозында — «Билгирлер» общественнын лекторы Александр Павлович Силинский.

ЧЕРНОБЫЛЬДАГЫ КЕРЕКТИНГ ЧЫНЫ ЛА ТӨГҮНИ

Чернобыльдагы АЭС бертинеле, оноң улам боло берген түбекке ол ло тарый бастыра телекейдин эл-јоны ајару эде-ле, Совет Союз кандый јаан јеткерге учураганын чике бил-ген. Совет башкару јеткер оноң ары јаанагалакта түбекти јоголторго кандый јаан иш өткүрип турганын јарадып, гран ары јанында көп ороондордын ла организациялардын баш-караачылары телеграммалар ийгендер.

Совет башкарунын комиссиязы боло берген түбек-јеткер керегинде Атомный энергия аайынча Телекейлик агентствого (МАГАТЭ-ге) ло СССР-ле коштой турган госуларстволорго јетирген. Ол ок өйдө США-нын ла Күнбадышта өскө дө ке-рик госуларстволордын газеттери, радиозы ла телекомпания-зы Чернобыльда болгон түбекти Совет Союзты, социализмди јабарлайтан быјар амадуларын тузаланып баштагандар. Газеттердин баштапкы страницалары «Чернобыльда атом-ный јеткер», «Өлүмнинг электростанциязы», «Чернобыльдагы керек — орустарга неге де бүтпе деп айдат» ла кычыраачы-ны коркыдатан өскө дө бажалыктарлу чыгып турган.

Андый шакпыртту тал-табышка чыдашпай датчандар ап-текалардан йод садып алатан узун очередьке тура берди-лер, ФРГ-нинг немецтери сүт ичпей, кереги јокко тышкары чыкпай бардылар. СССР-де јорыктап јүреле, јанып барган јиит американецтер кем де ол ортозына бачымдап көктөй-лө, садып баштаган «Мен Чернобыльда јеткерден айрылып чыктым» деп төжине бичиген кара майкаларлу база бер-дилер.

Чернобыльдагы түбек керегинде андый төгүн кемге, неге керектү? Ненин учун США-нын јуучыл самолетторы Ан-глиянын јеринен учуп чыгала, Ливиянын городторын бом-балаарда көп улус, ол тоодо балдар өлгөни, США-нын кос-мический керептери от-алыжып јарыларда улус короп тур-ганын јажыарга амадагылайт. Чернобыльда АЭС бертине-ле, түбек болгонын шүүжетен јүзүн-јүкпүр комиссиялар тө-зөгилейт? Керек дезе, бу сурак эн јаан јети капиталистиче-ский госуларствонын башчыларынын Токиодо өткөн јуунын-да турган.

Керектин учуры неде дезе Чернобыльдагы АЭС-те болгон түбекти Вашингтон бистинг орооннын политиказын жамандаарга тузalandы. Чындап та, США Ливияга, Никарагуага, Афганистанга, Ангoлага удурлаштыра өткүрүп турган каршулу ижи, ядерный ченелтелерди токтодорына жөпсинбегени, 1979 жылда кол салган «ОСВ-2» договордон мойногoны, Совет Союзтын калганчы өйдө эткен амыр-энчү шүүлтелерин жаратпай турганы Американын империализми жууга белетенер политика өткүрүп турганын бастыра телекейге база катап көргүскен.

Шак ла Совет Союзты жамандаарга амадап, Күнбадыштагы ороондордон СССР-ге турист болуп келген улусты Вашингтоннын жакарузы аайынча албанла, кезигине өскө кийим кийдиреле, жандыргандар.

Күнбадыштагы идеологторго, пропагандага Чернобыльдагы АЭС-те не болгoнынын чыны керек жок. Олор бу учуралды жагыс ла бойынын улузын «совет жеткерле» коркыдарга, империализмнин каршулу политиказынан туура апарарга тузаланган.

Je империализмнин пропагандазы тузаланган тал-табыш ойто бойына барып тийди. Күнбадышта эл-жоннын ядерный жуу-жепселдерди көптөдөрин токтодоры, космосты амыр-энчү амадуларга тузаланары учун тартыжу там тыгыды. Амыр-энчү учун тартыжаачылар Чернобыльдагы АЭС-те болгон түбектен улам жер үстинде ядерный жуу-жепселди жоголторы жагынан лаптап куучындажары керектү деп некей бердилер.

Күнбадыштагы пропаганда жагыс ла Чернобыльдагы АЭС-те түбек болгoны керегинде айдып, бойында андый жеткер болгoны керегинде айтпаска кичеенгилейт. Эмезе олор унчукпай турган өскө керекти алалы. 1945 жылдан ала 1985 жылга жетире США 789 катап ядерный ченелте өткүрген, ол тоодо 236 ченелтени кейде, 5 ченелтени суу алдында өткүргендер. Пентагоннын чотогоныла (астада алганы жарт) болзо, ол ченелтелерден улам Америкада 500 мунга шыдар кижжи оорыган.

«Даунундерс» организациянын чотогоныла болзо, Невадагы полигондо жагы ядерный ченелтелер өткүргенинен улам коштой турган ЮТА штатта 4 мун кижжи оорып жат. Невадагы ченелтелерден радиоактивность Мексика жаар база өдөт.

Ядерный ченелтелерден жагыс ла Американын улузы шыралап турган эмес, США бойынын ядерный бомбаларын Тымык тенистеги Маршалловый ортолыктарда ченеерде анда журтаган улусты «ченемел өткүрер» кроликтер эдип туза-

ланганын узак ӱйгӱ ӱскӱ кем де билбеген. Бикини ле ӱскӱ дӱ ортолыктарда ядерный јуу-јепселдерди от алыштырып ченерде, олардо јуртаган улустаң 20 мун кижии корондолгон.

1986 јылда январь айда Американың 15 мегатоннадан тӱрт водородный бомбалу «В-52» бомбардировщиги кейде ӱскӱ самолетко табарарда, эки бомба Испанияда Поломарес деремнениң јанына келип тӱжеле, јарыла берерде, радиоактивный плутонийден 1200 кижии корондолгон. Ол улусты врачтар шиндегени ле эмдегени керегинде јетирӱлерди Испанияның эл-јоны кӱп катап некезе де, јарлабадылар.

Бу быјар иште США-дан НАТО аайынча оның најылары база сондобой турулар. Темдектезе, Франция бойының баштапкы атомный бомбазын 1960 јылда Алжирде от-алыштырган. 1966 јылда Австралия, Јаңы Зеландия ла ӱскӱ дӱ орондор јаратпай турганын укпай, Франция ченелтелерди Тымк тенгистинг тӱштӱгинде турган Муруроа ортолыкта ӱткӱрип бајштаган. 1986 јылдың 1-кы январьга јетире Франция ядерный ченелтелерди 135 катап ӱткӱрген. Ол ченелтелерде радиоактивность кӱп таркаганы газеттерде бичилген. Је андый јеткер керегинде Францияда буржуазияның газеттери бичиирге сӱӱбей јадылар. Олар оның ордына Кӱнчыгыштаң јеткер тыңый бергени керегинде бичиирине јилбиркегилейт.

Империалисттер, олардың пропагандазы канайып та калјуурып турза, олар Чернобыльдагы тӱбектинг чынын телекейдинг эл-јонынан не ле де бӱктӱп болбос. Прогрессивный эл-јон Чернобыль керегинде Кӱнбадышта јарлалып турганы кӱк тӱгӱн болгонын эмди јакшы билип алды.

Чернобыльдагы АЭС-тинг тӱртинчи реакторы бертингенинен улам, бистинг ороон кӱч айалгада боло бергени јарт. Андый тӱбек бисте качан да болбогон до болзо, совет улус мындый јеткерде турумкайын кӱргӱсти. Партия ла Совет башкару тӱбек болгон јерден улусты ӱскӱ јерлерге кӱчӱреле, оларды јӱрӱмге керектӱ ончо немелерле јеткилдеген.

Јеткер-тӱбекте улус, общество бек болгоны јанынан ченелте ӱдӱп јат дежетен. Анайда айтканы чын болгонын Чернобыльдагы тӱбекти тӱрген јоголторго, тӱбекке учураган улуска болужарга бастыра ороон туруп чыкканы керелейт. Бистинг телкем Тӱрӱлистинг бастыра јерлеринен Чернобыль јаар ученылар, специалисттер, шахтерлор бардылар, керектӱ техника, јазалдар, материалдар, инструмент аткарылат. Ишкӱчиле јаткандардың коллективтеринен, туш улустаң телеграммалар, письмолор, кӱчӱрген акча барып туру.

Туулу Алтайдың ишкӱчиле јаткандары бу керектинг туу-

разында база артпады. Связьтын областной управлениенин ишчилери текши јуунда 1986 јылдын 1-кы кварталында Бастырасоюзный социалистический мөрөйдиг итоторы аайынча ологго келишкен 8550 салковой сыйды Чернобыльдын түбекке учураган улузына болуш эдип көчүрер деп јөптөштилер.

Бийсктеги мебель эдер фабриканын Горно-Алтайсктагы цегинин ишчилери он мун салковойдон ажыра акчаны болуш эдип ийдилер. Ого үзеери бригадирлердин совединин јөби аайынча коллектив бир неделенин туркунына күнүн ле бир час ажыра иштеген. Бу коллективтин күүн-табын бригадирлер С. Д. Синюхин ле Ю. Д. Криволапов сүреен јакшы айттылар. «Бис Чернобыльда улус түбекке учураганын көрүп, тууразында туруп болбозыс. АЭС бертингенинен улам түбекке учураган улуска бис, ишмекчи улус, кыйалта јок болужар учурлу. Совет улус андый болуп тазыккан» деп, олог айттылар.

Чын, совет улусты партия андый болор эдип үредип тазыктырган. Бистин улустын акту күүни андый.

Чернобыльдагы түбекке колбой политический түп шүүлтелер эдип, Михаил Сергеевич Горбачев «Бу ядерный ой јаны политический шүүлтелер јаны политика некеп турганы керегинде база катап шаг сокконы, база катап тын кезедү эткени» деп ағылап темдектеген.

Бу керектер КПСС-тин XXVII съезди јарадып јөптөгөн тыш јанындагы политический ууламјы чике, ядерный јуу-јепселдерди бастыразын чек јоголторы, ядерный ченелтелерди токтодоры, телекейде јеткер јок болорын јеткилдеер бастыратекши система төзөөри керегинде бистин шүүлтелери ядерный өйдө бастыра ороондордын башкаруларына эдип турган кату некелтелерге јарап јат.

Н. МОДОРОВ.

ТУУЛУ АЛТАЙДЫҢ КОМСОМОЛЫ ЈУУНЫҢ КИЙНИНДЕ (1946—1950 јј.)

Ада-Төрөл учун Улу јуунын кийинде Коммунистический партия кичееген баштапкы учурлу иш В. И. Лениннинг айтканыла «бастыратекши ајару керексиген јуучыл задачалардан амыр-энчү хозяйственный задачаларга көчөри болгон». Бу сөстөрдү улу башчы ороондо гражданский јуунын кийинде де айткан болзо, 1941—45 жылдарда өткөн Ада-Төрөл учун јуунын кийинде айалга база андый ок, јаан задачалар андый ла каруулу турган.

1946 жылда 18 мартта СССР-дин Верховный Соведин «Орооннын албаты-хозяйствозын 1946—1950 жылдарда орныктыратан ла өскүретен Закон» јөптөгөн. Бу закондо тургузылган төс хозяйственно-политический задачалар: «...орооннын јууда үрелип чачылган хозяйствозын орныктырары, промышленность ло јурт хозяйствоны јуунын алдында болгон кемине јетиреле, чик јок тыгыда өскүрери» — деп айдылган. Бу төртинчи бешжылдык план болды.

Партия темдектеп тургускан јангы бешжылдык планы јүрүмде бүдүрөтени сүреен уур-күч иштерди бүдүрери ле колбулу болгон. Төртинчи бешжылдык планы бүдүрери бастыра совет улустын, јашөскүримнен, комсомолдон бастыра бойын беринип, эрчимдү иштеерин керексиген, јуунын кийиндеги өйдөги айалга идеологический ле таскамал ишти тыгыдарын керексиген.

Јуунын кийинде боло берген айалга бастыра идеологический, јартамал-политический иште албаты-калыкты јангы бешжылдык планы бүдүрери ле ажыра бүдүрери учун мергендү ишке көдүрерине ууландырарын некеген. Пландар бүткенинен бистинг государствонын ийдези там тыгыыры, совет улустын јадын-јүрүминин материальный аргалары јаранары камаанду болгон.

Комсомолдын комитеттерине бойынын бастыра ижин јашөскүримди ақ-чек иштеерине, олардын эрчимин тыгыдарына ууландырарга келишкен. Комсомольский организациялар ол өйдө анчада ла политический үредүзин тыгыдарына, комсомолдордын ла јашөскүримнин марксистско-ленинский үредүзинин кемин бийиктедерине јаан ајару эдерге келишкен.

Туулу Алтайдын комсомольский организациялары партиянын Төс Комитединин жөптөриле, ВЛКСМ-нин Төс Комитединин «Комсомолдо политический үредүни төзөгөнин жарандылары керегинде» 1946 жылда 22 августтагы жөбиле башкарынып, марксизм-ленинизмнин үредүзин, Коммунистический партия өткөн героический жолун үренип билип алары жанынан элбек иш баштадылар.

Жашөскүримнин политический үредүзи керегинде сурак жаантайын областьтын комсомольский организацияларынын ажарузында болуп туратан. Жаңыс ла 1946 жылда ВЛКСМ-нин обкомынын бюросынын жуунында ол жанынан шүүшкен сурактардын ортодо: «ВЛКСМ-нин Кош-Агаштагы райкомы комсомолдын активи тагынан бойы үренип турганын шиндеп турганы керегинде» (апрель), «Комсомолдо политический үредүни төзөгөнин жарандылары керегинде» (октябрь), «Комсомолдо политический үредүни төзөөрин жарандылары керегинде», «ВЛКСМ-нин Төс Комитединин жөбин ВЛКСМ-нин Ойрот-Турадагы горкомы бүдүрип турганы керегинде» сурактарды шүүшкен.

ВЛКСМ-нин обкомынын бюросы бу сурактар аайында жараткан жөптөринде баштамы комсомольский организациялардын алдына комсомолдордын ла жашөскүримнин политический үредүзин жарандылары жанынан жаан ла чокым задачалар тургускан.

Комсомольский организациялардын алдында турган жаан учурлу задачалардын бирүзи — жинт уулдарды ла кыстарды совет патриотизмге, пролетарский интернационализмге, социализмде жүрүм капитализмдеги жүрүмнен чик жок артыкту болгонын билерине тазыктылары болгон. Мында СССР-дин Конституциясын үренетен кружоктор жаан болуш эткен. 1946—47-чи үредүлү жылда областьта иштеген андый 78 кружокто 800-тен ажыра кижжи үренген. Политкружоктогы үредү жашөскүримнин идейно-политический тазыктырузын бийиктедерине жаан жөмөлтө эткен.

Жашөскүримнин ортодо марксизм-ленинизмнин үредүзин таркадары жанынан Туулу Алтайда иш тын элбеген де болзо, жуунын кийниндеги баштапкы жылдарда политический үредүни төзөгөнинде једикпес-тутактар база көп болгон. Анчада ла үредүнин идейно-теоретический кеми жабыс болуп туратан. Мында көп једикпестер пропагандисттерден каманду болгон, ол өйдө оморды белетеерине ажару болбой турган. Бу једикпести түрген јоголтоло, ишти текши жарандыларына партийный организация болушты.

СССР-де улус бичик билбейтенин 30-чы жылдардын учына јетире јоголтып салган болгон. 1939 жылда Туулу Алтайда јуртаган улустын 83,6 проценти бичик билер боло берген. Революциядан озогы Россияда көчкүн алтай улустын ортодо бичик билетени 1,3 процент деп чотолгон.

Партиянын 1939 жылда өткөн съезди городто бастыратекши орто үредүлү, деремнеде ле бастыра национальный областтарда јетијылдык үредүлү болорына көчөр задача тургускан.

Бу исторический задачаларды бүдүрерин Ада-Төрөл учун Улу јуу эмеш узаткан. Јуу болгон жылдарда ороондо школдордын тоозы астаган, үренип тургандардын тоозы 26 процентке астаган. Јуунын өйинде јашөскүримнин текши үредүзининге кеми јабызаган.

СССР-де јирменчи жылдарда чылап ок, бичик билбес јашөскүрим көптөди. ВЛКСМ-нин Туулу Алтайдагы организациясында 1947 жылда баштамы үредүзи јок — 535, баштамы үредүлү 2225 комсомол болды, ол областтын бастыра комсомолдорынын 40,3 проценти.

Јуунын кийиндеги өйдө текши үредүни бийиктедетен иш сүреен күч болды, оны көп нургунында энирде иштеген школдор ажыра бүдүрерге келишкен. Үредүзи ас ууларды ла кыстарды ишмекчи ле јурт јашөскүримнин энирдеги ле заочный школдорында үредер иште комсомольский организациялар тын туружып, партийный ла советский организацияларга јаан јөмөлтө эткендер. Ненин учун дезе, шак ла иштеп турган јиттер ле кыстар јеткил бичикчи болгонынн производство иштин арбыны бийик болотоны көнү каманду.

1946 жылда ВЛКСМ-нин обкомынын бюросынын јуундарында јашөскүримнин текши үредүзин бийиктедери јанынан бир канча сурактар шүүшкен. Темдектезе, «Јаңы 1946—1947-чи үредүлү жылда јурт јашөскүримнин энирдеги школдорынын ижине болуш береринде комсомольский организациялар туружатаны керегинде», «ВЛКСМ-нин Чойдогы райкомы ла Ойрот-Турадагы горкомы јурт јашөскүримнин энирдеги школдорын башкарып тургандары керегинде» ле өскөлөри де.

Бу јөптөрдө ВЛКСМ-нин обкомынын бюросы комсомолдын комитеттеринин ајарузын баштамы үредүзи јок јашөскүримди кыйалта јоктон үредерине, уулар ла кыстар энирдеги школдордо јүрүп, үренип тургандарын шиндеерине ууландырган. Керектү шинжү болбогон учун Ойрот-Турада

үренер эдип көстөлгөн улустын жүк ле 50 проценти, Чой райондо — 37 проценти энгирдеги школго жүрүп, үренип турганы темдектелген.

1947 жылда февраль айда ВЛКСМ-нин обкомынын пленумы «Областын комсомольский организациялары бастыратекши үредү керегинде Законды бүдүреринде туружып тургандары керегинде» суракты шүүшкен. Пленумда энгирдеги школдо үренетен 2760 комсомолдордын жүк ле 200 кижиге үренип турганы темдектелген.

Комсомольский организациялардын алдында комсомолдорды ла жашөскүримди энгирдеги школдордо үренерине ийер задача тура берген.

Туулу Алтайда ыраак кырлу жерлерге барарга күч, жолдор коомой болгонынан улам жашөскүримдин текши үредүзин бийиктедер задачаны жуунун кийниндеги баштапкы жылдарда бүдүрүп болбогон. Анайда 1949—50-чи үредүлү жылда областта энгирде иштеген 10 школдо бастыразы 662 кижиге, ол тоодо жүк ле 163 комсомолец үренген.

Же андый да болзо 40-чи жылдардын учунда Туулу Алтайда, бастыра ороондо чылап ок, бастыратекши жетижылдык үредү алгадый айалга боло берген.

Жашөскүримди идейно-политический үредип тазыктырында 1946—1950 жж. лекционный пропаганда жаан учурлу жерде турган. «Албаты-калык бастыразын билер, ончозы керегинде бойынын түп шүүлтезин эдер аргалу бололо, бастыра керектерди ак-чек сагыжыла эдип тургажын, государство тын болор» деп, В. И. Ленин айдып туратан (В. И. Ленин. Соч. толо жуунтызы, 35 том, 21 стр.).

Лекциялар кычырары керегинде сурак жаантайын ВЛКСМ-нин обкомынын ажарузында болгон. Жаңыс ла 1946 жылда ВЛКСМ-нин обкомынын бюросы «Лекция кычырар ишти ВЛКСМ-нин Ойрот-Турадагы горкомында тюзөгони керегинде», «Областной комсомольский организацияда лекционный пропаганда керегинде» сурактарды шүүшкен. Бу жөптөрдө ВЛКСМ-нин горкомында ла райкомдорунда лекторлордын ла докладчиктердин группаларынын ижин тыгыдар, лекциялардын ла докладтардын чындыйын жарандырап чокум иш темдектелген.

Шак ла төртинчи бешжылдыктын жылдарында лекционный пропаганданы тюзөөринде жаңы эп-сүме, темдектесе, лекцияларды билгирлердин башка-башка бөлүктери аайынча (циклдерле) кычырары башталган. Ол эп-сүмени эмди де «Билгирлер» обществодо элбеде тузаланып жадылар.

1948 жылда 10 октябрдан ала 1-кы ноябрьга јетире областьтын бастыра райондорында ВЛКСМ-нин 30-чы жылдыгына учурлай комсомолдын кычырыштары өткөн.

Ол жылдарда ВЛКСМ-нин обкомы, горкомы ла райкомдоры јашөскүримнин сурактары аайынча лекциялар кычыратан, докладтар эдетен улусты белетеерине, олорто иштее-рине јаан ајару эткен. Ненин учун дезе, лекциялардын идея-но-политический ууламјызы јангыс ла лекторлордон камаанду деп, В. И. Ленин айдып туратан. (В. И. Ленин. Соч. толо јуунтызы, 47 том, 194 стр.).

1950 жылда ВЛКСМ-нин обкомында лекторлордын 50 проценти коммунисттер, 94 проценти бийик ле толо эмес бийик үредүлү улус болгон. ВЛКСМ-нин комитеттери јашөскүрим-нин ортодо лекциялар кычыраарына јурт хозјайствонын специалисттерин, үредүчилерди, врачтарды көптөдө кожуп алгандар.

Марксизм-ленинизмнин үредүзин таркадарында книгелердин учуры јаан. Јангыс ла 1946—1950 жылдарда Туулу Алтайда бичик чыгарар издательство 320 атту книгелерди кепке базып чыгарган. ВЛКСМ-нин 30-чы жылдыгына Горно-Алтайскта алтай ла орус тилдерле «Туулу Алтайдын комсомолдоры», «Ленинский комсомолдын јуулажып өткөн јолы», «Комсомол канайда төзөлгөн?» «Комсомол комсомолецтен нени некеп јат?» ла өскө дө бичиктерди кепке базып чыгарган.

1949 жылда областьтын библиотекаларында В. Ажаевтин «Москвадан ыраак јерде», Е. Мальцевтин «Бастыра јүзегинен» деп книгелери аайынча кычыраачылардын конференциялары өткөн.

Туулу Алтайдын комсомолы 1946—50 жылдарда јашөскүримнин ортодо өткүрген бастыра идеологический ле јарта-мал-политический ижи јуунын кийниндеги баштапкы беш жылда областьтын партийный организациязы башкарып бүдүрген общественно-политический задачаларла, хозјайствен-ный иштерле көнү колбулу болгон.

В. ТУГУЖЕКОВА,
Ленинградта А. И. Герценнин адыла адалган
пединституттын аспиранты

ЛЕКТОРЛОРГО, ДОКЛАДЧИКТЕРГЕ ЛЕ
АГИТАТОРЛОРГО БОЛУШТУ

ТЕЛЕКЕЙДИН ЈУРҰМИНЕН

Социализмнин ороондорында

Быјылгы 1986 жыл — социалистический госу­дарстволордын јүрүминде јаан учурлу. Көп ороондордо коммунистический ле ишмекчи партиялардын съездтери өдөлө, анда өткөн өйдө бүдүргөн иштин итогторын шүүжип, келер бешјылдыкта ла оноң ары 2000-чы жылга јетире өйдө эдетен иштердин ле бой-бойлорыла өмөлөжөтөн программалардын баш уулам-јыларын јөптөдилер.

Сухэ-Батор баштаган јолло

Май айдын учында Улан-Батордо Монголиянын Албаты-Революционный партиязынын XIX съезди ачылган. Карын­даштык Монгол јеринин албаты-калыгы партиянын съездин иште ле јүрүмде сүреен јаан једимдерле уткыган. Съезд эдилген керектерди ончо јанынан теренжиде шүүп көрөлө, келер өйгө јангы задачалар тургусты.

Азыйда, революциядан озо өскө ороондордон сүреен тын сондогон, феодальный ороондо јүрүмди башкарарын албаты бойынын колына алган соңында, исторический кыска өйдин туркунына сүреен јаан јангыртулар ла кубулталар болды.

Эмди МНР — кемнен де камаан јокко, алдынан бойы башкарынып турган социалистический госу­дарство. Азыйда јуртаган улузы нургулай бичик билбейтен, хозяйствозы — улус көчүп јүрүп мал өскүрер иштү Монголия эмди — аг­рарно-индустриальный ороон боло берди. Хозяйстводо бү­гүн де сүреен јаан учурлу иште — мал өскүреринде науканын ла техниканын јангы једимдери тuzаланылат. Кыралап аш ла малга азырал эдетен культуралар өскүрери элбеген, јер ижинин культуразы јаранган. Уур ла јенил промышленность-тын көп предприятиелери иштеп јат. Улус бичик билбейте-ни јоголголы удаган. Ончо улус сегисјылдык үредүлү боло-тон закон јүрүмде бүдүп јат. Культуранын, улустын су-ка-дыгын корыырынын көп учреждениелери иштеп турулар.

Албатынын жаңы турган жылдардын туркунына ороондо улустын тоозы үч катап көптөди.

Телекейдин жүрүминде МНР-дин учуры жаанады. Монголия Азияда ла Тымык тегисте амыр-энчү ле жеткер жок болоры учун эрчимдү тартыжып јат. Бу сурак аайынча онын эткен шүүлтелерин бастыра телекейде элбек калык јарадып туру. МНР-дин башкарузы ядерный јуу-јепселдерди јоголторы космосты амыр-энчү амадуларга тузаланары јанынан Совет Союзтын ла өскө дө социалистический государство-лордын шүүлтелерин јарадып ла јөмөп туру.

Бу ороон бүгүңги кемине јетире өзүп келген јол — түс эмес, кату ла кайыр болды. Јолдын башталгазында улу Лениннин үредүзиле башкарынган Сухэ-Баторго баштаткан революционерлер турган. 1921 јылда јенген албаты-демократический революциянын шылтуунда улу Сухэ-Батор баштаган јолго туруп, Монголия капитализмнин јолына кирбей, феодализмнен көнү социализмге өзүп келген.

Алтан јыл мынан кайра промышленнозы чек жок болгон ороон бүгүн эки муннан ажыра јүзүн-башка промышленный продукция эдип туру. МНР-де эдилген кезик товарларды гран ары јанында јилбиркеп алып јадылар. Национальный кирелте эдеринде промышленностьын үлүзи 1960 јылда 14,6 процент болгон болзо, 1985 јылда 32,4 процент болды. Улан-Баторго үзеери Даркан, Эрдэнэт, Чойбалсан, Баганур, Бор Унуур городтор — промышленнозы тын өскөн төс јерлер боло бердилер.

МНР 1986—1990 јылдардагы сегизинчи бешјылдыкта ла 2000-чы јылга јетире социально-экономический өзөтөни јанынан МНРП-нин XIX съезди јарадып јөптөгөн төс ууламјыларда общественный производствоны там тыгыда өскүргени ажыра албаты-калыктын јадын-јүрүмин јарандырар задача тургузылды.

Югославиянын коммунисттеринде

Бойынын XIII съездине Югославиянын коммунисттери сүреен јаан једимдерлү келдилер. Съезд ачылар алдында Белградта «Югославия 1945—1985» деп адалган бичик кепке базылып чыкты. Югославиянын ишкүчиле јаткандары коммунисттердин партиязына баштадып, төртөн јылдын туркунына бойынын төрөлинин политический, экономический, культурный өзүминде сүреен јаан једимдерге једип алганы бу справочниктен јарт билдирет.

Азыйда Европанын сондогон јака јери болгон Югославия эмди — индустриально-аграрный тын государство. 1947 жылдагызына көрө, ороондо эдилген продукция 7,2 катап көптөгөн, промышленный производство 19 катап өскөн.

Партия бойынын XIII съездинде өткөн бешжылдыктагы ижин шүүжип көрди. Промышленность жылына 2,7 процентке өзүп келди. Өскө ороондорло саду тыгыган. Је андый да болзо, бешжылдыктын jakылталары кезик көргүзүлөр аайынча бүтпегенин съезд жалтаныжы јоктон темдектеп критикалады. Албатынын хозяйствозынын кезик јаан учурлу бөлүктеринде өзүм болбой барды. Јурт хозяйстводо једимдер онон тын болотон аргалар тузаланылбаган. Иштин арбыны түшкен. Акчанын баазы жабызаган.

Бастыра бу једикпес-тутактарды түрген јоголторына съезд бойынын бастыра ижин учурлады. Экономиканы тын өскүрерине жагыртулар керектү. Ол јанынан партия иштеп баштады.

Ороондо пландайтаны керегинде жагы закон чыккан. Онын амадузы — ороондо пландардын учурын орныктыратаны. Өткөн жылдарда коммунисттердин жүрүминде јаан кубулталар болды. Бүгүн партияда 2 миллион 168 мун коммунист. Ороондо СКЮ-нын (Югославиянын коммунисттеринин Союзынын) 70 муннан ажыра баштамы организациялары иштеп туру. Политический жүрүмде ле экономикада јаан жагыртулар эдетен эмдиги ой партия тын ла бирлик болорын керексийт.

Бир канча баштамы парторганизацияларлу предприятие-лерде ле учреждениелерде жаантайын иштейтен партийный конференциялар төзөлгөн. Олор бир ойдө јоголтып салган парткомдорды ойто орныктырганы аайлу болды.

Югославия — телекейдин социалистический системазына кирип јат. Югославиянын коммунисттеринин союзы жагы жүрүмди төзөөринде башкараачы коммунистический партияларла колбуларды элбедет. Партиянын бу политиказы съездтин јөптөринде чоком айдылды.

СКЮ Совет Союзтын Коммунистический партиязыла колбуларды тыгыдарына ағылу ајару эдил туру. Югославиянын коммунисттеринин бийик делегациязы Лениннин партиязынын XXVII съездинин ижинде турушкан. Совет коммунисттердин съезди өткөн күндерде КПСС-тин Төс Комитединин Генеральный качызы М. С. Горбачев Югославиянын коммунисттеринин делегациязынын башчызыла, СКЮ-нын Төс Комитединин Президиумынын качызыла Д. Беловски-

ле тушташканы эки партиянын ла эки орооннын ортодо колбуларда јаан учурлу болгон.

СКЮ бойынын алдына мынан ары бүдүрер эдип тургускан задача: социалистический ороондордо болуп турган кубулталарды ла жаңыртуларды ончо јанынан теренжиде шүүп көрөлө, ороондо хозяйствоны түрген өскүретен, ороондо политический системаны јарандыраы.

Китайдын экономикасында једимдер ле једикпестер

Китайда 80-чи јылдардын экинчи јарымында экономиканы өскүретен јаан ла күч задачалар тура берди. Ол керегинде албатынын чыгартулу улузынын Бастыра Китайдагы јуунынын бу јуукта өткөн сессиязынын документтеринде айдылган.

Пекинде өткөн сессияда турушкан депутаттар ороон јаны бешјылдыкта (1986—1990 јј.) социально-экономический өстөн ууламјыларды шүүжип јөптөшкөн.

Алтынчы бешјылдык план (1981—1985 ј.) көп көргүзүлөр аайынча өйинен озо бүткени КНР-дин Госсовединин премьери Чжао Цзыян сессияда эткен докладта темдектелген. Китайдын экономический ле социальный кеберинде терен кубулталар исторический учурлу јаан бурулта эдилгенин докладчик куучындады.

Сессияда айдылган тоолорло болзо, калганчы бешјылдыкта промышленный ла јуртхозяйственный производство 11 процентке өскөн. Анчада ла јурт хозяйство тын өзө бергенин Чжао Цзыян айтты.

Алтынчы бешјылдыктын планын бүдүреле, Китай телекейде болот кайылтары јанынан бежинчи јерде болгонынан төртинчиге, таш көмүр казып аларында үчинчиден экинчиге, электроэнергия иштеп аларында алтынчыдан бежинчи јерге көчкөн.

1981—1985 јылдарда крестьян улустын јылына орто тооло иштеп алган ару кирелтези 14 процентке шыдар, ишмекчилердин — 7 процентке көптөгөн. Улус бу ла јуукта јаны болгонына көрө јакшы кийине, курсактана берди, јуртап јадар айалгазы јаранды. Узада тузаланар электробыттоварлар эдип чыгарары көптөди. 1984 јылдагызына көрө, 1985 јылда өңдү телевизорлор эдип чыгарары 206 процентке, магнитофондор — 64 процентке, кийим јунар машиналар — 53, холодильник эдип чыгарары 154 процентке көптөди.

Оныла коштой сессияда куучын айткан делегаттар Китайдын ишкүчиле жаткандарынын жадын-жүрүминин кемин бийиктедеринде көп керектер эдилбегенин темдектедилер. Ороondo 70 миллионго шыдар кижиге жокту деп чотолот. 1985 жылда баалар, 1984 жылдагызына көрө, 9 процентке, бешжылдыктын туркунына 19 процентке бийиктеген.

Улусты ишле жеткилдеери база жеңил эмес. Бүгүн Китайдын городторында ишмекчилердин ле служащийлердин 20—30 проценти, журттарда крестьяндардын 30 проценти жаантайын эткен ижиге жок.

ВСНП-нин сессиясы КНР-дин экономический ле социальный өзүминин жетинчи бешжылдык планын жөптөгөн. Планда промышленностьтын ле журт хозяйствонун текши продукциясын 38 процентке көптөдөри темдектелген. Предприятиялердин төс фондторында капитальный чыгымдар, алтынчы бешжылдыктагызына көрө, 70 процентке өзөр. Чжао Цзыян техникада ле технологияда «Жаан алтам» эдерине кычырды.

Сессия Китайдын экономикасында жаан жедикпестерди түргөн жоголторына ажару этти. Эң жаан жедикпес — сүрөң көп капитальный чыгымдар эдилеп, экономика өткүрө тын өзө берерде, продукциянын чындыгы сүрөөн коомой бололо, экономический астам жок боло бергени.

Капитальный строительство элбейле, экономика түргөн өзө бергениле коштой оны материалдарла, сырьело жеткилдеери күч бололо, транспорт көптөгөн кошторды тартып чыдашпай барган.

1985 жылда КНР-дин Госсоведи кемин астадарга ченешкен де болзо, 1984 жылдагызына көрө төс фронттор 35 процентке өскөн, темир кайылытары — 9, цемент эдери — 16, электроэнергия — 8, нефть иштеп алары — 9 процентке көптөгөн. Капитальный строительство чыгымдар 75 процентке көптөөрдө, национальный кирелте 28 ле процентке өсти.

Өткөн жылда транспорт предприятиялерди ле стройкаларды 17 бүдүм материалдарла жеткилдеер план бүтпеди.

Орооннын эң ле жаан индустриальный жерлеринин бирүзинде — түндүк-күнчыгыш Китайда электроэнергия жедишпей турганынан улам предприятиялердин 20 проценти иштебей жат.

Китайда көп предприятиялер 50-чи жылдарда кондырган жазалдарла, машиналарла, станокторло иштеп жат. Ол база жаан тутак. Оны жоголторына СССР-дин ле КНР-дин ортодо бу жуукта кол салган жөптөжүзи аайынча Совет Союз КНР-ге болужатаны сессияда айдылды.

ФРГ-нин ПОЛИТИЧЕСКИЙ ЈУРЎМИНДЕ «ЈАЖЫЛ КУУЛГАЗЫНДАР»

Күнбадыш Германиядагы «јажылдарды» ФРГ-нин жадын-јүрүминде жаңы «кубулгазындар» деп айдыжадылар. Олор, кандый ла исторический табынты чылап, как-куру јерден табылбаган. Бу керек 70-чи јылдардын учкары кезик улус башкарунын ол өйдө тура берген сурактардын аайына чыгарынан чөкөйлө, ар-бүткенди корулаары јанынан эл-јоннын баштанкайына тайанып, выборлордо бойлорынын кандидаттарын көстөөринен башталган. Шак анайда «јажыл» ла «чоокыр» избирательный бюллетендер табылган. 1978 јылда Шлезвиг-Гольштейнде, Алтыгы Саксонияда ла Гамбургта өткөн выборлордо олордын јенүлери кайкамчылу болгон. Кем де билбейтен, чокым программазы да јок, төзөлгөни јаан удабаган да политический ийде-күч избирательдердин үчтен төрт процентке јетире үндерин јууп алган. Бу дезе ФРГ-нин политический «кортымаштарына», чындапта, коркышту кайкал болгон. Көп улус «чоокыр» ла «јажыл» избирательный списоктордын өлүмин ырымдагылап, олорды «күндүк көбөлөктөр» («чоокырлардын» эмблемазы көбөлөк болгон) дежип, мыныла олордын политический јүрүми кыска деп укаалажып тургулайтан.

Је «јажылдар» тынду артканча, керек дезе бир кезек једимдерге де једип туратандар. 1979 јылда Европанын парламенттерин тудар выборлор өткүрерде, олордын улузы тын эмес — 3,2 процент болгон. Је керектин төс учуры незинде дезе, «јажылдар» текшиевропейский кеминде аңылу ат-чуу аданып, анайда ок — бу база сүрекеј јаан учурлу керек — акча-јөөжө алар јанду боло берген. «Јажылдардын» кыймыгузын там ла бийиктеде көдүреринде 1980 јылдын октябрь айында бундестагты тудар выборлор јаан учурлу болгон. Шак ла ол выборлор јүзүн-башка «чоокырлардын», «јажылдардын» ла «альтернативный» организациялардын 1980 јылдын январь, март айларыла Карлсруэде ле Саарбрюккенде өткөн съездтеринде «јажылдардын» партиязын төзөөрине јаан јөмөлтөлү болгон. Программаны ла уставты јөптөгөни ФРГ-нин јүрүминде жаңы политический ийде-күч табылганын кереледи.

Партия кажы бир аңылу класстың эмезе общественонь бөлүктеринин озочыл отряды болгоны текши јарт. «Јажылдар» кандый партиянын јилбилери учун турган?

Эң ле озо, озор общественонь азыйдагы орто бөлинтилерине көрө, бойынын јалдап алган ийде-күчин эң ле озо санаа-шүүлтезин садып турган јаны орто бөлинтилер — оок буржуазный биригүлер, интеллигенция, студенттер болуп јат. ФРГ-нин јанжыккан партиялары — ХДС/ХСС, СвДП ла СДПГ Германиянын бөлинижинен улам табылган, а «јажылдар» дезе, Федеративный Республиканын 30 јылга чыгара карындап тапкан эркетемн болуп јат. 70-чи јылдардагы капиталистический общественонь кызалань јадын-јүрүмнин јаньдан бөлүктерине бойынын салтарын јайып тура, јаны социальный бөлинтилерге де табарып, озордын јүрүм јүрер, иштеер ле үренер ајалгаларын кезем кубулткан.

Кызаланг анчада ла јашөскүримге тын табарган. Айла озор, јашөскүрим, «јажылдардын» члендеринин, избирательдеринин ле јөмөп тургандардын көп јарымызы болгон.

Кызаланга алдырткан общественонь бу социальный бөлинтилери бойларынын ачу-коронь, калјузын монополийлерге удурлаштыра ууландырбай, азыйда озорго јайым берип туратан социальный јанынан стабильный эмес госуларствонь албан-күчтү эп-сүмелерине удур ууландыргандар. Башкару азыйдагызынан кату ээжилер тургузып, озордын творческий баштанкайын туй согуп турган. Онын учун «јажылдардын» программазында «јажыл» политиканын төзөлгөзи эдип мындый ээжилер јарлалган: «социальный» (иш јок болорын јоголтор социальный јанынан турумкай (стабильный) каршулу кылык, наркомания ла өскөзи де јок болор госуларство, базисно-демократический көндүре, төс јерден башкарту јок демократия өткүрер албан-күч тузаланбас эдери.

Је мыныла коштой, общественонь бу бөлинтилери бойынын өйинин балдары, өскөртө айтса, «атомду чактын», «научно-технический революциянын» балдары болуп јат, өрөги айдылган једимдерди капиталистический обществодо бойынын күүнине куурмактап тузаланганы кижиликтин бастыра јүрүмнин болор-болбозы керегинде јаан сурактар тургузып јат.

Обществонь орто ло оокбуржуазный бөлинтилери чокым классовый көрүм-шүүлтези јок болгонынан улам, онон улам идеологический ле политический јанынан башка-башка ууламјылу болуп, биригери јанынан кандый бир чокым,

ары-бери јайылыш јок курч классовой сурактар тургузып болбой јадылар. Шак оног улам омор баштапкы јерге, омордын шүүлтезиле болзо, кайда да киришпегедий суракты — экономиканы, өзүмдерди, тындуларды ла кижини «индустриальный јутпадан» корулап алар сурак тургускан. Анайда партиянын «јажылдар» деп ады табылган. Омор экономический кызаланнын јүк ле тыш јанын — айландыра не-немелерди быјарладарын — корып тура, ар-бүткенди тонооры учун промышленностьют өзүми бийик капиталистический де, социалистический де ороондорды түней бурулап јадылар. «Јажылдар» научно-технический өзүмненг улам үзүлген естественный колбулар орныктырылган согында ар-бүткен ле кижини тен-тай өзүп барарына иженгилейт.

Онынг учун «јажылдардын» эн баштапкы ла тос ээжизини «экономический» ээжини болуп тура. Экономический, социальный, базисно-демократический ле албан-күч јок ээжилер — «јажылдардын» политиказынын бу үч «кербалыгы», омордын шүүлтезиле болзо, 1980 јылда өдөтөн выборлордо јенүге экелер учурлу болгон. Айла бир де башкараачы партия «јажылдардын» тос «токтогын» — ар-бүткенди корулаар амадузын ушта согор аргалары јок болгон.

1980 јылдагы выборлордын алдында «јажылдардын» күүн-санаалары омок болгон, ненинг учун дезе мынанг озо элјон ортодо өткүрген сурактар избирательдердин 5-тен 6 процентке јетирези омордын јанына јайылганы јарталган. ФРГ-нинг тос законы аайынча дезе, шак ла ол 5 эмезе оног көп процент үндер алган партиянын чыгартулу улусы бундестагга (парламентке) кирер аргалу болгон. Је көөрөгөн сакылталар темей болды: «јажылдар» јүк ле 1,5 процент үндер алган.

Тос шылтак 1980 јылдагы избирательный кампаниянын анылу башказында болгон. Оны тузаланып, бастыра сол јандай демократический ийде-күчтер јанга ХСС-тын башкараачызын, консерватор ло реакционер Ф. Й. Штраусты јууктатпас деп јөптөшкөндөр. Онын кандидатуразын канцлердин јамызына ХДС — ХСС-тин биригүзи көстөгөн болгон. Избирательдердин ХДС — ХСС-тен сол јандай турган, 5 проценттен көп үндерди быжу алгадый јанжыккан партиялар учун берер деп јөптөшкөндөр. Онын ла шылтузында јайым демократтар анылу јенү алгандар.

Анайда, «јажылдар» јаннын бийик текпизине чыгып болбогон, је 1980 јылдагы выборлор оморго јаан учурлу болды.

Јендиртиш «јажылдарды» тын ла кородотпогон. Олор тартыжуны оног ары өткүрер деп јүткидилер. Бу јанынан ологго бир канча јарамыкту айалгалар да болгон.

Баштапкызында, «јажылдар» ландтагтарга (јерлер аайынча парламенттерде) выборлордо — 1979 ј. Бременде 5,0 процент, 1980 јылдын јазында Баден — Вютембергте 5,3 процент үндер алган. Бу керек 5 процент буудакты өдүп чыгар арга барын көргүсти.

Экинчизинде, партияны төзөөчилердин бирүзи — Г. Груль — оног жүре берзе, партия јайрадылып калар деген ырымдаш калас болуп калган. Грульды курчай турган ла партиядан жүре берген ийделер јап-јарт консервативный бүдүмдү болгон. Олордын чыгып барганы партияны уур он јандай, кезикте дезе неофашистский жүктенчиктен јайымдар ар ла «јажылдардын» ортодо демократический күүндүлерди өскүрер аргалар ачкан. «Јажылдардын» көп јарымы бойлорын «сол јандай тургандар» дежет. Је чынын айтса, олоордын ортодо маоисттер, троцкисттер, террористтер, диссиденттер, ГКП-нин члендери болгондор ас эмес.

Учында дезе, мынызы, байла, төс учурлузы болор — «јажылдар» эл-јоннын ол өйдөги көрүм-шүүлтелерин јакшы сескилеп, оромдогы кижинин амадузын билип, олоордын адыла бөктөнгилеп турган. 1980 јыл — ФРГ-де јуу-чакка удурлажа кыймыгу сүрекей элбегенинин јылы. Американын орто ыраагына учуртар ракеталарын Европада тургузарына удурлаштырган некелтелү антивоенный лозунгтар «јажылдардын» партиязынын өзүмине салтарын јетирген. Ол кычыру-лозунгтарда ар-бүткенди ле кижинин јангыс ла айлан-дыра ар-бүткенди быјарладарынан ла үрееринен корулаары эмес, је анайда ок ядерный јеткерден корулаары керегинде айдылган.

Партиянын башкартузы социально-экономический бөлүкте бойынын ујан деген үйелерин тыгыдып алары ла социальный төзөлгөзин элбедерге ууландыра бир канча иштер өткүрген. Бу амадуга болуп, «јажылдар» 1982 јылда Хагенде ле 1983 јылда Зиндельфингенде өткөн съездинде ишјок боло-рыла, демонтажла тартыжары јанынан иш өткүрер аңылу программа тургузып аларга ченешкен. Анда ишмекчи кыймыгула колбу тургузарына амадап, 35 часту иштеер неде-ле тургузар, предприятиялерде ишмекчилердин шинжүзин тургузар ла өскө дө иштер өткүрер некелтелер эдилген.

Је эн ле јаан ајаруны «јажылдар» јуу-чакка удурлаштырган кыймыгуда туружарына эткен. Бу амадуга болуп, олоор

Крефельдеги форумдарда (јуундарда), Американын «Першинг» ле «МХ» ракеталарын тургузарына удурлаштырган демонстрацияларда, јуу-јепселди эдерин көптөдөрине удурлаштыра Нюрнбергде трибунал төзөөринде ле өскө дө иштерде турушкандар. Амыр-энчү учун тартыжу ла экология бойы-бойыла јуук колболыжып, «јажылдардын» ижинин амадулары там ла там тышјанында амыр-энчү сүүген политикага јайыла берген.

1983 јылда 6-чы марттагы выборлор ФРГ-нин партийно-политический системазынын историязына бундестагтын ижинде туружары јанынан јанжыккан политический партиялар (СДПГ, ХДС/ХСС ла СвДП) бойларынын бийленижин јылыйткан болуп кирген, андый бийлениш 1961 јылдан бери башталган. Јенү колдо болгон: «јажылдардын» партиязы үндердин 5,6 процентин алган, ол ФРГ-нин бундестагында олордон 27 кижиге туружар арга берген.

Олор бойынын алдына «бундестагтын ап-ару кейине шакпыртту ийнеликтер кийдирер» амаду тургузып, ФРГ-нин јажыгылу партияларыла бирлик күүн-санаалу болуп турубыс деген шүүлте эдерге күүренгендер. Бу амадуларга болуп олор неңи ле кылынган: бундестагтын јуундарына джинсалар, түүген свитерлерлү ле кроссовкалу да келгилейтен, автомашиналардын ордына велосипедтерди де тузалангылайтан.

«Јажылдардын» ижине чоком темдек берерге элден озо олордын тыш јанына тын ајару этпей, олордын бундестагына амыр-энчү ле демократия деген јаан учурлу сурактарга кый күүн-тапту болгонына ајаруны ууландылар керек.

ФРГ-нин јеринде Американын ракеталарын тургузарына удурлажа 1983 јылда бундестагта «јажылдардын» депутаттарынын јана баспай эткен некелтелери элбеде јарлу. Качан Федеративный Республиканын закон чыгарар эн бийик органы ракеталар тургузарына јөбин берерде, «јажылдар» ФРГ-нин Конституционный јаргызынан бу јөпти токтотсын деген удурум јакару берзин деп некегендер. «Јажылдардын» депутаттары милитаризмнин керегине акча-јөөжө чыгарарын көптөдөрине удурлажып, ФРГ-нин јеринде НАТО-нын черүлеринин үредүзин өткүрерине удурла демонстрацияларда турушкылайт. «Јажылдар» Совет Союзтын амыр-энчү аайынча бир канча баштаңкайларын јөмөп, Чилинин кижиге күүни јок башкарузына болуш јетирерине удурлажып, Сальвадор ло Никарагуанын албатыларын јөмөп турулар.

«Јажылдардын» чыгартулу улузы бундестагта ФРГ-нин

улузынын демократический ле гражданский праволоры учун туружып, албатынын тоозын аларына, үй улусты кыйыктайтанына, «профессия аайынча токтоду эдетенине» удурлажып жадылар. Олор бундестагтын аңылу комиссияларынын куурмакту керектерин коскорып, иле-жартына чыгарып жадылар.

Онын да учун «жажылдардын» партиязы 1984 жылда Европанын парламентин тудар выборлордо 8,2 процент үндөр, жербойындагы жандарды тудар выборлордо Түндүк Рейн — Вестфалия жеринде — 8,6 процент, Саарда — 5,3 процент, Рейнланд — Пфальцта 5,4 процент үндөр алганында кайкагадый да неме жок.

Өрөги айдылган бир кезек жакшы дегедий керектерле коштой, «жажылдардын» ижинде көп келишпес-жарашпастар бар болгонын темдектебеске болбос. Олор бир жанынан капитализмди критикалап, же ончо ло түбектердин шылтактары «индустриялу обществодо», капиталистический эмезе социалистический де өзүмнен болгон дежет.

Олордын шүүлтезиле болзо, эмдиги наука ла техника кижиге каршулу, онын да учун «жажылдар» атомнын иезин амыр-энчү керекке тузаланарына, АЭС-терди тударына удурлаштыра коркышту тартыжып жадылар.

«Жажылдар» тартыжар ла деп кычырат, же олор революцияны да, реформаны да эш-немеге бодогылабайт. Олордын шүүлтезиле болзо, тартыжунын төс эп-аргалары — демонстрациялар, отура өткүргөн забастовкалар.

Бу мынын бастыразынан көргөндө, «жажылдардын» партиязын жанжыккан «он» до, «сол» до жанына салар арга жок. Бир жанынан алза, «жажылдар» демократический, монополияларга, жуу-чакка удурлашкан амадулу болгодый, экинчи жанынан дезе олордо утопизмнин ле консерватизмнин салду темдектери бар.

Социал-демократтар 1983 жылдагы выборлордын кийинде башкартудан туура каларда, критика, керийш-согуш, блааш-тартыш там ла көйлөп турганы жолду.

Т. ЕВДОКИМОВА

едн

4 акча